

14. 3. 2014

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Změny v právní úpravě postoupení pohledávek, nový institut postoupení smlouvy dle nového občanského zákoníku

Nový občanský zákoník (dále jen „NOZ“) účinný od 1. 1. 2014 přináší řadu významných změn a novinek v oblasti právní úpravy postoupení pohledávek a zavádí zcela nový institut postoupení smlouvy. Níže stručně popíšeme základní novinky a nejdůležitější změny.

Změny v právní úpravě postoupení pohledávek

Mezi základní koncepční změny NOZ patří důraz na větší smluvní volnost stran a dále snížení nároků na formální stránku smluv. To se promítá i do úpravy postoupení pohledávek, kde odpadly některé limity a zákazy. NOZ obecně upustil od požadavku písemné formy, která se doposud vyžadovala pro smlouvu o postoupení pohledávky. Smlouvu, na jejímž základě věřitel (postupitel) postupuje celou svou pohledávku nebo její část i bez souhlasu dlužníka jiné osobě (postupníkovi), lze tedy nově uzavřít i ústně.

Obecně lze postoupit pohledávku, kterou lze zcizit, nevylučuje-li to dohoda smluvních stran. Odpadlo tak dosavadní pravidlo, dle něhož nebylo možné postoupit pohledávku nepodléhající výkonu rozhodnutí (srov. § 525 zákona č. [40/1964](#) Sb., občanského zákoníku). Nově je také možné postoupit pohledávku i v případě, že se její obsah změní v důsledku změny věřitele, to však pouze za předpokladu, že to není k tíži dlužníka (srov. § 1881 NOZ).

Novinkou je rovněž zavedení sankce za nesplnění informační povinnosti vůči osobě, která zajistila postoupenou pohledávku. Dokud postupitel nevyrozumí takovou osobu o postoupení pohledávky nebo dokud jí postupník postoupení pohledávky neprokáže, nemá takové postoupení vůči ní žádné účinky (§ 1883 NOZ).

Další novinkou je upřesnění podmínek a rozsahu ručení postupitele za postoupenou pohledávku. Dle předchozí právní úpravy, byla-li pohledávka postoupena úplatně, ručil postupitel za její dobytost do výše přijaté úplaty spolu s úroky, jen když se k tomu postupníkovi písemně zavázal. Nově nastává ručení za dobytost pohledávky postoupené za úplatu přímo ze zákona, ručitel se k tomu nemusí zvlášť zavazovat. Naopak pokud strany chtějí ručení vyloučit, musí tak učinit výslovně ve smlouvě. Postupitel nicméně ze zákona za postoupení pohledávku neručí, pokud postupník věděl, že pohledávka je budoucí, nejistá nebo nedobytná. Zákonné ručení postupitele rovněž nevzniká v situaci, kdy se pohledávka stane nedobytnou až po jejím postoupení, a to buď náhodou, anebo nedopatřením postupníka.

NOZ přináší určité změny i v oblasti odpovědnosti za vady postoupené pohledávky. Nově nebude nutné sjednávat výslovně odpovědnost za vady pohledávky, jelikož možnost vytknutí vad a uplatnění nároků z nich (např. nároku na odstoupení od postupní smlouvy nebo nároku na přiměřenou slevu z úplaty za postoupení) vyplývá přímo ze zákona (srov. § 1885 odst. 3 NOZ).

Jednou z nejvýznamnějších změn je úprava tzv. globální cesse, čili možnosti postoupení celého souboru již existujících nebo budoucích pohledávek (§ 1887 NOZ). Tento způsob postoupení je

podmíněn dostatečnou určitostí souboru převáděných pohledávek. Určité vymezení takového souboru pohledávek je třeba důsledně dodržet např. u pohledávek jednoho druhu vznikajících věřiteli v určité době, nebo u různých pohledávek vzniklých z téhož právního důvodu (např. pohledávky vznikající z provozu určitého obchodního závodu atp.). Stávající judikatura umožňovala globální cessi pouze při splnění velmi přísných podmínek, když požadovala zejména dostatečné individuální určení každé postupované pohledávky již v době uzavření postupní smlouvy (což bylo zvláště u budoucích pohledávek leckdy nesplnitelné). Dle nové úpravy NOZ je dostačující, pokud smlouva specifikuje vlastnosti souboru pohledávek jako celku tak, aby bylo možno každou jednotlivou pohledávku spadající do daného souboru bezpečně určit v době jejího vzniku. Praktické využití nového institutu bude zřejmě nejvyužívanější u postupování budoucích souborů pohledávek, kdy již nebude nutné postupovat každou z pohledávek zvlášť, neboť k postoupení každé pohledávky dojde okamžikem jejího vzniku.

Nový institut postoupení smlouvy

Potřebu umožnit „postoupení smlouvy“ si vynutila praxe, tato možnost byla dosud připuštěna judikaturou, zákonná úprava institutu však chyběla. Před účinností NOZ bylo možné „postoupit smlouvu“ pouze kombinací dvou smluvních typů - uzavřením smlouvy o postoupení pohledávky a smlouvy o převzetí dluhu, koncipované jako trojstranná dohoda mezi postupitelem (jednou smluvní stranou původní smlouvy), postupníkem (3. osobou) a postoupenou stranou (druhou smluvní stranou původní smlouvy). Nejednalo se ale o postoupení smlouvy jako takové na novou smluvní stranu (jakýsi „vstup do textu smlouvy“), ale fakticky pouze o převod dílčích práv a povinností, nikoli tedy již o převod dalších ujednání či prohlášení nemajících charakter práva nebo povinnosti (např. arbitrážní doložka atp.).

NOZ přináší zvláštní úpravu postoupení celé smlouvy, když umožňuje postoupit smlouvu jako takovou (§ 1895 a násl. NOZ). Postoupení je možné v případě, že není vyloučeno povahou samotné smlouvy (např. v situaci, kdy se jedná o plnění osobní povahy - je vázáno na určitou osobu, její konkrétní vlastnosti), a dále pokud nebylo ze smlouvy doposud plněno. Rovněž je vyžadován souhlas postoupené smluvní strany.

Postoupení se stává účinným okamžikem udělení souhlasu postoupené strany (zbylé strany smlouvy), případně notifikací postoupení postupitelem či jeho prokázáním postupníkem, pokud s ním postoupená strana souhlasila předem (§ 1897 NOZ). Účinností postoupení vůči postoupené straně se postupitel tzv. „osvobozuje“ od svých povinností v rozsahu tohoto postoupení. Postoupená strana s tím ovšem nemusí souhlasit a má možnost učinit prohlášení o tom, že osvobození odmítá. V takovém případě může po postupiteli nadále požadovat plnění, nesplní-li postupník převzaté povinnosti. Takové prohlášení je možné učinit do 15 dnů poté, kdy postoupená strana zjistí či musela zjistit, že postupník neplnil. Při nesplnění této lhůty sice nenastanou vůči postoupené straně účinky osvobození, ale tato strana odpovídá za škodu způsobenou jejím prodlením.

Postoupené straně ve vztahu k postupníkovi zůstávají zachovány všechny námitky ze smlouvy. Naopak zachování jiných námitek, které postoupená strana měla vůči postupiteli, neplatí ze zákona, ale je nutné vyhradit je ve smlouvě nebo v souhlasu s postoupením smlouvy (§ 1900 NOZ).

Je třeba upozornit na skutečnost, že v případě smluv s opakujícím se plněním má postoupení účinky jen k budoucím plněním, obdobně to platí u smluv s trvajícím plněním (tj. není možné postoupit smlouvu co do již splněných plnění). Je též možné uskutečnit postoupení části smlouvy nebo postoupit smlouvu několika postupníkům (ovšem nesmí se tak stát v neprospěch postoupené smluvní strany co do jejích práv z vedlejších doložek - záloha, závdavek, odstoupení od smlouvy atd.).

NOZ rovněž zavádí možnost postoupit smlouvu rubopisem listiny (stejně jako např. u směnky), pokud

je uzavřena v písemné formě a obsahuje ustanovení, že byla uzavřena na řad některé ze smluvních stran. Lze si tak představit např. smlouvu o dílo uzavřenou na řad objednatele.

Přestože některá ustanovení nové právní úpravy nejsou zcela jednoznačná a mohou vyvolávat výkladové problémy, věříme, že se s nimi praxe vypořádá a že nové možnosti dané NOZ budou účelně využívány.

Mgr. Maxim Obukhov,
advokátní koncipient

JUDr. Michaela Šerá,
advokát a společník

HÁJEK ZRZAVECKÝ

[HÁJEK ZRZAVECKÝ advokátní kancelář, s.r.o.](#)

Revoluční 3
110 00 Praha 1

Tel.: +420 227 629 700

Fax: +420 221 803 384

e-mail: info@hajekzrzavecky.cz

Další články:

- [Novela zákona o spotřebitelském úvěru: zásadní regulatorní přelom, který změní finanční trh i praxi poskytovatelů spotřebitelských úvěrů](#)
- [Umělá inteligence a CorpTech v kontextu právní regulace](#)
- [IATA Travel & Cargo akreditace v letectví - v čem spočívají její výhody?](#)
- [Přechod nájmu po smrti nájemce a práva dědice](#)
- [Jaké změny přináší od roku 2026 novela rodinného práva v oblasti právní úpravy rozvodu manželství?](#)
- [Digital Omnibus o AI: návrh nařízení o zjednodušení pravidel pro umělou inteligenci](#)
- [Užívání nemovitosti ve spoluvlastnictví aneb musí se spoluvlastníci na jejím užívání vždy dohodnout?](#)
- [Rozhodčí nálezy vydané ruskými rozhodčími soudy a jejich uznání a výkon na území EU](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 27.: Import vybraných výrobků a spotřební daně](#)
- [Slovenské mimosoudní řešení sporů podle nařízení EU o digitálních službách](#)
- [Kontrola systémů vytápění - často přehlížená povinnost od firem po SVJ](#)